

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

Warszawa, 13 maja 2024 r.
znak sprawy: BM.zp.058.30.2024

Pan

Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: udzielenie odpowiedzi na interpelację nr 2645.

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją nr 2645 złożoną przez Posła na Sejm RP Pana Andrzeja Grzyba w sprawie realizacji postulatów zgłaszanych przez protestujących rolników oraz zawartych w porozumieniu z Jasionki, przedstawiam następujące informacje w odniesieniu do zadanych w przedmiotowym piśmie pytań.

Rolnicze protesty miały już miejsce jesienią 2019 r. i były pochodną błędów podejmowanych przez poprzednio rządzących. Rolnicy protestowali wtedy w związku z nadmiernym importem surowców rolnych z Ukrainy, spadkiem opłacalności produkcji, a także rosnącymi kosztami, w szczególności w związku ze wzrostem cen energii, nawozów oraz środków ochrony roślin.

Nowe kierownictwo resortu od samego początku prowadziło i w dalszym ciągu prowadzi rozmowy z protestującymi rolnikami. Byliśmy na wszystkich protestach oraz przejściach granicznych. Odbyły się szczyty rolnicze w Ministerstwie, do tego dwa szczyty z udziałem Premiera Tuska, a także doprowadziliśmy do podpisania protokołu uzgodnień z organizacjami rolniczymi w Jasionce.

Niestety w Polsce protesty bardzo się upolityczniły, nie są tak autentyczne jak to było na początku protestów. Politycy PIS i Konfederacji próbują wpływać na rolników i doprowadzać do upolitycznienia trwających protestów.

Pobocznym – pozaekonomicznym - wątkiem obecnych strajków jest utrata zaufania dla instytucji europejskich i krajowych. W rolnictwie, a szerzej - na wsi, rosną nastroje antyunijne. Wspólna polityka rolna i integracja europejska stały się ofiarą protestów rolniczych. Wiele haseł na sztandarach protestujących rolników odwołuje się do Unii Europejskiej, a w postulatach rolnicy sprzeciwiają się polityce Unii Europejskiej. Tego typu prowokacyjne przekłamania są pokłosiem wieloletniego, ordynarnego obrzydzania Unii Europejskiej w politycznym przekazie kierowanym do wszystkich obywateli i podżegania antyunijnych nastrojów.

Na forum Rady UE prowadzona jest dyskusja nad wdrożeniem uproszczeń i korzystnych rozwiązań zmniejszających obciążenia dla rolników na poziomie prawodawstwa UE.

MRiRW jest aktywnym uczestnikiem tej dyskusji. Minister RiRW przedstawił najważniejsze polskie propozycje uproszczeniowe, które znalazły się w projekcie rozporządzenia zmieniającego rozporządzenia bazowe (UE) 2021/2115 i 2021/2116, przedstawionym przez Komisję Europejską (KE) w dniu 15 marca 2024 roku.

Zaproponowane przez KE zmiany wychodzą naprzeciw postulowanym przez Polskę uproszczeniom oraz w dużej mierze odpowiadają na potrzeby rolników wyrażane podczas protestów, gdyż dotyczą takich wymagań, które mogą wpłynąć na ograniczenie produkcji i wzrost kosztów. W dniu 24 marca br. Parlament Europejski zaakceptował zmiany zaproponowane przez KE, a Rada UE zatwierdzi je 13 maja br.

Prowadzimy intensywny dialog ze stroną ukraińską, który nakierowany jest na rozwiązanie bieżących problemów. Od grudnia 2023 r. odbyło się kilkanaście spotkań ministrów rolnictwa Polski i Ukrainy. W wyniku uzgodnień ze stroną ukraińską m.in.: doprowadziliśmy do sukcesywnego zmniejszania tranzytu najbardziej wrażliwych ukraińskich produktów (pszenicy, kukurydzy i rzepaku) przez terytorium Polski, czego oczekiwali protestujący rolnicy.

Ponadto prowadzone są rozmowy w sprawie wypracowania mechanizmu licencjonowania eksportu wybranych towarów rolnych z Ukrainy do Polski. Utrzymują się rozbieżności dotyczące listy towarów, które system miałby obejmować. W celu usprawnienia i przyspieszenia rozmów do udziału w spotkaniach ministrów rolnictwa Polski i Ukrainy zaangażowane zostały także organizacje rolnicze z obu krajów.

Docelowo chcemy, aby były wprowadzone istotne ograniczenia w napływie wrażliwych towarów z Ukrainy z uwzględnieniem szczegółowych kontroli na granicy. Obecnie

prorowadzimy przegląd procedur na wszystkich etapach kontrolnych produktów rolno-spożywczych na granicy z Ukrainą realizowanych przez nasze służby celne. Ponadto szukamy też sposobów na poprawę koordynacji działań wszystkich służb granicznych.

Na jakim etapie jest wprowadzeni ceł i kontyngentów na towary rolne i produkty żywnościowe z Ukrainy?

W imporcie z Ukrainy do UE przed wybuchem wojny obowiązywały stawki celne wynikające z Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina i będącej jego częścią umowy o Pogłębionej i Kompleksowej Strefie Wolnego Handlu (DCFTA). Na mocy tej umowy cła UE na większość towarów ukraińskich zostały zniesione z wyjątkiem niektórych towarów rolnych, dla których liberalizacja ceł została ograniczona. Ograniczenie to w większości polega na ustanowieniu bezcłowych kontyngentów taryfowych (TRQ), po przekroczeniu których import nadal jest możliwy, ale podlega unijnym stawkom celnym obowiązującym poza kontyngentami (erga omnes).

Obecnie wszelkie cła, które miały jeszcze zastosowanie zgodnie z Układem o stowarzyszeniu, zostały jednostronnie i czasowo zawieszono po przyjęciu przez UE w 2022 r. autonomicznych środków handlowych (ATM). Zawieszenie dotyczy również TRQ i ceł, które obowiązywały po ich przekroczeniu.

MRiRW od kilku miesięcy zabiegało o modyfikację rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ATM, aby wyłączyć z niego towary najbardziej wrażliwe (tj. wrócić do kontyngentów taryfowych i ceł wynikających z umowy DCFTA) oraz aby wzmocnić i przyspieszyć przepisy dotyczące możliwości wprowadzenia przez Komisję Europejską (KE) środków ochronnych ograniczających bezcłowy import z Ukrainy.

Nie wszystkie z naszych postulatów dotyczących rozporządzenia ATM zostały uwzględnione. Jednak w wyniku naszej aktywności mają być przyjęte rozwiązania wzmacniające ochronę sektora rolnego w porównaniu z obecnym stanem prawnym. Dla najbardziej wrażliwych produktów takich jak cukier, jaja czy mięso drobiowe, a także owies, niektóre przetwory zbożowe oraz miód, przewidziany jest automatyczny mechanizm przywrócenia przez Komisję Europejską kontyngentów taryfowych (TRQ) i ceł zgodnych z Układem o stowarzyszeniu UE-Ukraina, jeśli import z Ukrainy przekroczy średnią z okresu referencyjnego (II połowa 2021, całe lata 2022 i 2023). W przypadku

wszystkich produktów objętych ATM (tj. nie w pełni zliberalizowanych w umowie stowarzyszeniowej z Ukrainą), w razie gdyby import powodował zakłócenia na rynku, kraje członkowskie będą mogły wnioskować do KE o przywrócenie ceł lub przyjęcie innych środków ograniczających import.

Niezależnie od tego zabiegamy na forum UE aby Ukraina, chcąc eksportować swoje produkty rolno-spożywcze do UE, dostosowała prawo ukraińskie do standardów produkcji w Unii Europejskiej.

Prowadzimy także intensywny dialog ze stroną ukraińską. Dialog nakierowany jest na rozwiązanie bieżących problemów związanych z wymianą handlową produktami rolnymi. W wyniku uzgodnień ze stroną ukraińską m.in.: doprowadzono do sukcesywnego zmniejszania tranzytu najbardziej wrażliwych ukraińskich produktów (pszenicy, kukurydzy i rzepaku) przez terytorium Polski, czego oczekiwali protestujący rolnicy. W kwietniu br. tranzyt pszenicy, kukurydzy i rzepaku zmniejszy się 2-krotnie w stosunku do tranzytu w II połowie 2023 r. i wyniesie ok. 160 tys. ton. Ponadto Ukraina ograniczyła wywóz cukru na Polski rynek.

Nadzór nad tranzytem pełni Krajowa Administracja Skarbowa, która monitoruje tranzyty w systemie NCTS2 (nowy skomputeryzowany system tranzytowy) oraz ma wiedzę o terminie dostarczenia towarów do miejsca przeznaczenia czy też docelowym urzędzie celnym, do którego przesyłka ma być dostarczona.

Na przesyłki zboża jadącego tranzytem na granicy, służby KAS nakładają szczelne zamknięcia oraz plomby GPS. Kontroli podlega dokumentacja oraz towar. Towar może być rozładowany jedynie poza Polską lub w portach nadbałtyckich. W przypadku, gdy towar będzie przewożony tranzytem do innych p.cz. UE, zamknięcia urzędowe są zdejmowane w licencjonowanych punktach składowania zlokalizowanych w tych krajach docelowych. Wówczas zapis o przybyciu ładunku do zadeklarowanego miejsca, celem zdjęcia plomby, jest dostępny w systemie NCTS2 monitorującym tranzyt.

Nie jest możliwe objęcie towaru „zakazowego” procedurą dopuszczenia do obrotu w Polsce. Systemy informatyczne KAS odrzucają zgłoszenia celne dotyczące wprowadzenia tych towarów na polski rynek. Od momentu wprowadzenia zakazu przywozu do Polski niektórych produktów rolnych pochodzących z terytorium Ukrainy, organy celne nie wyraziły zgody, aby towary te zostały dopuszczone do obrotu na terytorium kraju.

Informujemy ponadto, że w dalszym ciągu obowiązuje zakaz importu z Ukrainy kukurydzy, pszenicy, rzepaku i słonecznika oraz niektórych produktów ich przetwórstwa wprowadzony przez Polskę od 16 września 2023r. Polska wprowadziła ten zakaz po tym, jak Komisja Europejska odmówiła przedłużenia podobnych unijnych środków stosowanych wcześniej w imporcie z Ukrainy do Polski, Słowacji, Węgier, Rumunii i Bułgarii. Decyzja Polski o jednostronnym przedłużeniu i rozszerzeniu zakresu towarowego zakazu jest kwestionowana zarówno przez KE, jak i Ukrainę. Może się wiązać z negatywnymi konsekwencjami w postaci wszczęcia wobec naszego kraju postępowania naruszeniowego na wniosek KE lub podmiotu gospodarczego. Może też prowadzić do działań odwetowych strony ukraińskiej w postaci barier w dostępie do rynku ukraińskiego dla polskiego eksportu (Ukraina już zaskarżyła omawiany zakaz do WTO). W związku z tym Polska prowadzi rozmowy z Ukrainą na temat wypracowania dwustronnych zasad handlu, które byłyby akceptowalne dla Polski, dla KE i strony ukraińskiej, a jednocześnie zapobiegałyby nadmiernemu przywozowi towarów rolnych z Ukrainy i destabilizacji polskiego rynku rolnego. W celu usprawnienia i przyśpieszenia rozmów, do udziału w spotkaniach ministrów rolnictwa Polski i Ukrainy zaangażowane zostały także organizacje rolnicze z obu krajów.

Czy i w jaki sposób poprawiono funkcjonowanie granicznej kontroli fitosanitarnej i weterynaryjnej?

W odniesieniu do terminu „kontrola fitosanitarna”, chciałbym zaznaczyć że w ostatnim okresie niewłaściwie używa się w przestrzeni publicznej ww. terminu w odniesieniu do wszystkich kontroli, jakim poddaje się materiał roślinny, a przede wszystkim w odniesieniu do kontroli sanitarnej (przeprowadzanej pod kątem czynników niebezpiecznych dla konsumenta, takich jak pozostałości środków ochrony roślin i innych substancji chemicznych, skażeń mikrobiologicznych) wykonywanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podlegającej Ministrowi Zdrowia.

Graniczna kontrola fitosanitarna towarów importowanych z państw trzecich, przeprowadzana przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN), zapobiega zawleczeniu na obszar Unii Europejskiej agrofagów (szkodników i patogenów roślin), które mogą wywołać istotne szkody gospodarcze w polskiej i szerzej w unijnej produkcji roślinnej.

Graniczna kontrola fitosanitarna przeprowadzana jest zatem w celu sprawdzenia, czy importowane towary spełniają fitosanitarne wymagania importowe Unii Europejskiej, tzn.:

- czy nie zawierają agrofagów (szkodników i patogenów roślin) kwarantannowych dla Unii Europejskiej oraz, jeżeli ma to zastosowanie,
- czy nie zawierają innych agrofagów objętych przepisami z zakresu zdrowia roślin,
- czy zostały zaopatrzone w wymagane świadectwo fitosanitarne oraz
- czy prawidłowo potwierdza ono spełnienie wymagań importowych wynikających z przepisów Unii Europejskiej.

Zasady prowadzenia granicznych kontroli fitosanitarnych towarów importowanych z państw trzecich (w tym Ukrainy) określają przepisy Unii Europejskiej stosowane w sposób bezpośredni we wszystkich państwach członkowskich¹ i ². Zobowiązania wynikające z tych przepisów PIORiN wykonuje prawidłowo i z należytą starannością, zapewniające bezpieczeństwo fitosanitarne kraju.

Jednocześnie informuję, że podległe Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi organy Inspekcji Weterynaryjnej (IW) także prowadzą nadzór, w tym kontrolują import:

- produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (w tym pasz zawierających elementy pochodzenia zwierzęcego);
- zbóż przeznaczonych na cele paszowe oraz innych pasz (niezawierających tkanek zwierząt).

Graniczny lekarz weterynarii jest organem właściwym do prowadzenia urzędowej kontroli, w punktach kontroli granicznej (BCP), przywożonych na terytorium Unii

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin, zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 228/2013, (UE) nr 652/2014 i (UE) nr 1143/2014 oraz uchylające dyrektywy Rady 69/464/EWG, 74/647/EWG, 93/85/EWG, 98/57/WE, 2000/29/WE, 2006/91/WE i 2007/33/WE;

² Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/2072 z dnia 28 listopada 2019 r. ustanawiające jednolite warunki wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin i uchylające rozporządzenie Komisji (WE) nr 690/2008 oraz zmieniające rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/2019;

Europejskiej przesyłek w oparciu o przepisy rozporządzenia (UE) nr 2017/625³, która obejmuje:

1. kontrolę dokumentów - weryfikacja świadectw urzędowych, poświadczeń urzędowych oraz innych dokumentów, w tym dokumentów o charakterze handlowym, które muszą towarzyszyć przesyłce;
2. kontrolę identyfikacji - sprawdzenie, czy zawartość i oznakowanie przesyłki, plomby i środki transportu odpowiadają informacjom zawartym w świadectwach urzędowych, poświadczeniach urzędowych lub innych dokumentach towarzyszących przesyłce;
3. kontrolę bezpośrednią – inspekcja towarów oraz w stosownych przypadkach oględziny opakowania, środków transportu, oznakowania i temperatury, a także pobieranie próbek do analiz, badania lub diagnostyki oraz inne kontrole niezbędne do sprawdzenia zgodności z przepisami prawa.

Urzędowa kontrola produktów pochodzenia zwierzęcego przywożonych z państw trzecich odbywa się na zasadach określonych w przepisach Unii Europejskiej (brak w tym zakresie przepisów krajowych). Przesyłki pochodzące z Ukrainy są kontrolowane w taki sam sposób, jak przesyłki pochodzące z innych państw trzecich.

Każda przesyłka produktów pochodzenia zwierzęcego podlega kontroli dokumentacji - najczęściej jest to wymagane przepisami świadectwo zdrowia, sygnowane przez właściwy do certyfikacji urzędowy organ w państwie trzecim, w którym poświadczono są określone warunki dla przywożonego towaru. Kontrola identyfikacji i kontrola bezpośrednia prowadzone są z częstotliwością określoną w rozporządzeniu

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz uchylające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG (rozporządzenie w sprawie kontroli urzędowych) (Dz. Urz. UE L 95 z 07.04.2017, str. 1, z późn. zm.);

wykonawczym Komisji (UE) nr 2019/2129⁴, które ustala podstawowe poziomy częstotliwości kontroli identyfikacyjnych i kontroli bezpośrednich dla poszczególnych grup towarów, z uwzględnieniem dostępnych ocen naukowych i informacji dotyczących ryzyka związanego z tymi towarami. W ramach kontroli bezpośredniej pobierane są wyrywkowo próby do badań laboratoryjnych, m.in. w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, pozostałości leków weterynaryjnych oraz skażeń radioaktywnych. Kontrole te dotyczą również norm określonych w rozporządzeniu (UE) 2023/915⁵.

Urzędowa kontrola przywożonych z państw trzecich (w tym z Ukrainy) pasz i zbóż przeznaczonych na cele paszowe wykonywana jest w oparciu o przepisy krajowe – art. 46 ustawy o paszach⁶ (przepisy unijne nie uwzględniają konieczności takiej kontroli).

Każda przesyłka pasz, w tym zbóż przeznaczonych na cele paszowe, poddawana kontroli urzędowej na granicy podlega weryfikacji dokumentów towarzyszących przesyłce (świadectwo zdrowia nie jest wymagane przepisami prawa), natomiast częstotliwość kontroli identyfikacji i kontroli bezpośredniej wynika z przeprowadzanej przez Inspekcję Weterynaryjną analizy ryzyka zgodnie z art. 44 rozporządzenia (UE) nr 2017/625.

Podczas urzędowej kontroli przesyłki pasz na granicy, weryfikacji podlega jej zgodność z wymaganiami w zakresie przepisów prawa paszowego. Każdorazowo po takiej kontroli, graniczny lekarz weterynarii potwierdza jej przeprowadzenie, wystawiając dokument zgodny ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lipca 2022 r. w sprawie wzoru dokumentu potwierdzającego przeprowadzenie kontroli urzędowej⁷ przesyłki pasz oraz sposobu wystawiania i wypełniania tego dokumentu.

⁴ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/2129 z dnia 25 listopada 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące jednolitego stosowania poziomów częstotliwości kontroli identyfikacyjnych i kontroli bezpośrednich określonych przesyłek zwierząt i towarów wprowadzanych do Unii (Dz. Urz. UE L 321 z 12.12.2019, str. 122, z późn. zm.);

⁵ Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/915 z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów niektórych zanieczyszczeń w żywności oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1881/2006 (Dz.U. UE L 119 z 5.5.2023, str. 103, z późn. zm.);

⁶ Ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1149);

⁷ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lipca 2022 r. w sprawie wzoru dokumentu potwierdzającego przeprowadzenie kontroli urzędowej przesyłki pasz oraz sposobu wystawiania i wypełniania tego dokumentu (Dz. U. z 2022 r. poz. 1661);

Podczas urzędowej kontroli, graniczny lekarz weterynarii ma prawo pobrać próbki do badań laboratoryjnych - zgodnie z Planem Urzędowej Kontroli Pasz (opracowanym przez Głównego Lekarza Weterynarii) lub z tzw. „podejrzenia”, jeżeli ma wątpliwości w stosunku do danej przesyłki. W przypadku, gdy importowana z państwa trzeciego przesyłka nie spełnia wymagań przywózowych (stwierdzenie uchybień, nieprawidłowości, niezgodne wyniki badań laboratoryjnych, błędne oznakowanie lub brak oznakowania produktu), organy urzędowej kontroli na granicy podejmują działania mające na celu niedopuszczenie do wykorzystania, w żywieniu ludzi lub zwierząt, zakwestionowanego produktu – nie zostaje wydana decyzja zezwalająca na wwóz na terytorium UE, towar nie jest dopuszczony do obrotu, a przesyłka podlega odesłaniu do państwa pochodzenia lub zniszczeniu na koszt osoby/podmiotu odpowiedzialnego za przesyłkę.

Kontrole urzędowe przesyłek żywności i pasz z Ukrainy przeprowadzone w punktach kontroli granicznej jak dotąd nie wykazały, aby ww. towary stanowiły istotne zagrożenie dla zdrowia i życia polskich konsumentów.

Jednocześnie informuję, że w związku z trudnościami na rynkach rolnych państw graniczących z Ukrainą (wynikającymi przede wszystkim z nadmiernego importu niektórych towarów rolnych), Komisja Europejska wprowadziła środki zapobiegawcze dotyczące niektórych produktów pochodzących z Ukrainy.

W jaki sposób rozwiązano wprowadzenie embarga na import płodów rolnych z Rosji i Ukrainy?

W wyniku działań Polski i innych krajów UE o podobnym stanowisku Komisja Europejska zaproponowała 22 marca 2024 r. podniesienie ceł na przywóz z Rosji i Białorusi do UE zbóż, nasion oleistych i produktów pochodnych, w tym pszenicy kukurydzy, rzepaku. Realizacja tej propozycji będzie oznaczać wprowadzenie wobec Rosji i Białorusi znacznie wyższych ceł niż stosowane wobec któregośkolwiek innego partnera handlowego UE (znacznie przekraczających poziom wynikający z klauzuli najwyższego uprzywilejowania w WTO). KE jest zdania, że to działanie sprawi, iż import objętych tą regulacją produktów z obu krajów na rynek UE stanie się nieopłacalny, a więc będzie mieć efekt podobny do embarga. Projekt ten jest obecnie przedmiotem dyskusji. Polska popiera politycznie propozycję KE.

W jakim zakresie nastąpi redukcja obciążeń administracyjnych oraz wymagań wynikających z nadmiernych regulacji Zielonego Ładu w rolnictwie?

Europejski Zielony Ład (EZŁ) to strategia na rzecz wzrostu, której celem jest przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych. Strategia dotyczy wszystkich sektorów europejskiej gospodarki. W odniesieniu do sektora rolnego nie formułuje konkretnych celów, ale wymienione w niej wyzwania dotyczą także rolnictwa, a dokument odnosi się do roli, jaką ten sektor powinien odegrać.

Ambicje związane z celami EZŁ znalazły swoje odzwierciedlenie w przepisach dotyczących Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) i procesie przygotowania Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR). W obecnej sytuacji kryzysowej (zakłócenia rynkowe, niska opłacalność produkcji i spadające dochody rolników) nadmierny poziom ambicji środowiskowych doprowadził do protestów rolniczych i żądań rewizji polityki rolnej. Ogromna w tym wina poprzedniego Rządu, który zachwalał Zielony Ład i propagował go jako rozwiązania niezwykle ważne i nowoczesne dla polskiego rolnictwa. Nikt nie wspominał o ryzykach i praktycznych aspektach wdrażania tych rzekomo doskonałych rozwiązań, którym Komisarz Wojciechowski poświęcił wiele uwagi, w tym w spotu reklamowym skierowanym do mieszkańców wsi.

W rezultacie działań podjętych m.in. przez Polskę i inne państwa członkowskie, KE 15 marca 2024 r. przedstawiła projekt zmiany dwóch aktów bazowych UE 2021/2115 oraz 2021/2116 („zmiana rozporządzeń bazowych”) w zakresie m.in. warunkowości i ekoschematów. Zaproponowane zmiany są szybką reakcją na obecną sytuację w rolnictwie i stanowią efekt dyskusji nad uproszczeniem WPR. Przedmiotowy projekt zmiany rozporządzeń bazowych należy ocenić pozytywnie, gdyż zaproponowane przepisy usuwają albo znacznie upraszczają, zgodnie z oczekiwaniami rolników i w zgodzie z poprawną agrotechniką, te normy w ramach warunkowości WPR, które wpływały na decyzje produkcyjne rolników lub wręcz ograniczały produkcję. Przedmiotowy projekt został 24 kwietnia br. przyjęty przez Parlament Europejski. Następnym krokiem jest zatwierdzenie przez Radę. Po zatwierdzeniu przez ministrów,

nowe prawo zostanie opublikowane w Dzienniku Urzędowym i wejdzie w życie dzień po opublikowaniu.

Zmiany zaproponowane przez KE w ww. projekcie rozporządzenia dotyczą głównie:

- Zniesienia obowiązku ugorowania 4% gruntów ornych (tzw. GAEC 8). Tym samym w Polsce po zniesieniu od 2024 r. tego wymogu, norma GAEC 8 będzie się składała z dwóch elementów: (i) zachowanie elementów krajobrazu, (ii) zakaz przycinania żywoptotów i drzew podczas okresu lęgowego ptaków oraz okresu wychowu młodych.
- Uproszczenia w normie dotyczącej obowiązku utrzymania okrywy glebowej (tzw. GAEC 6) – państwo członkowskie będzie miało swobodę w decydowaniu w jakim okresie roku ustanowić obowiązek utrzymania okrywy glebowej. Propozycja wychodzi naprzeciw polskim postulatam i oczekiwaniom rolników. Najważniejszym uproszczeniem jest wprowadzenie dla państwa członkowskiego możliwości wyboru w jakim okresie roku ustanowić obowiązek utrzymania okrywy glebowej.
- Uproszczenia w normie dotyczącej zmianowania (tzw. GAEC 7) – rolnicy teraz będą mieli wybór, czy stosować dywersyfikację upraw, czy zmianowanie. Dzięki zmianie rozporządzeń bazowych państwa członkowskie mają możliwość wprowadzenia w ramach normy GAEC 7 (obok zmianowania) również dywersyfikacji upraw. Tym samym w Polsce rolnik będzie miał wybór czy stosować zmianowanie na 40% powierzchni gruntów ornych każdego roku, czy stosować dywersyfikację upraw. W przypadku wyboru dywersyfikacji upraw dla gospodarstw od 10 do 30 ha wystarczy posiadać 2 uprawy, z tym że największa uprawa nie może stanowić więcej niż 75% w strukturze zasiewów, a dla gospodarstw powyżej 30 ha wystarczy posiadać 3 uprawy, z tym że największa uprawa nie może stanowić więcej niż 75%, a dwie uprawy główne więcej niż 95% w strukturze zasiewów.
- Zwolnienia gospodarstw do 10 ha użytków rolnych z kontroli i sankcji za niespełnianie warunkowości. Obciążenie administracyjne mniejszych gospodarstw (do 10 ha użytków rolnych) zostanie złagodzone poprzez zwolnienie ich z wizyt kontrolnych, mających na celu sprawdzenie przestrzegania wymogów warunkowości. Gospodarstwa te będą również zwolnione z kar.

Dodatkowo regulacja przewiduje, że kraje UE będą mogły zmieniać swoje plany strategiczne WPR dwa razy w roku, a nie raz, jak obecnie. Ponadto w ciągu całego okresu programowania nadal możliwe będzie złożenie trzech dodatkowych wniosków o wprowadzenie zmian.

Natomiast w zakresie postulatu odnośnie do redukcji obciążeń administracyjnych, informuję, że przy opracowywaniu PS WPR MRiRW dążyło do ograniczenia przedmiotowych obciążeń i zapewnienia uproszczenia w tych elementach, gdzie uznano, że było to możliwe.

Jednocześnie należy podkreślić, że w przypadku płatności (dopłat) obszarowych dla rolników podstawy prawne przyznawania tego wsparcia na lata 2023-2027 zostały ustanowione w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115, które wchodzi w skład pakietu aktów prawnych implementujących reformę WPR na lata 2023-2027. Reforma ta objęła wszystkie główne instrumenty WPR, wprowadzając szereg znaczących i obowiązkowych do wdrożenia zmian. Wiele państw członkowskich UE doświadczyło trudności w pierwszym roku wdrażania reformy. Dlatego podjęta została na forum UE dyskusja nad wprowadzeniem uproszczeń. Zakres możliwych zmian jest ograniczony przepisami UE. Dlatego niektóre zmiany mogą być wdrożone jedynie po uprzednim dostosowaniu przepisów UE lub mogą wymagać dłuższego czasu - dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy konieczna będzie zmiana PS WPR.

Należy również zauważyć, że w Polsce dotychczas wprowadzono liczne zmiany mające na celu m.in. uproszczenie procesu wnioskowania o niektóre rodzaje płatności bezpośrednich oraz ograniczenie dla rolników obciążeń administracyjnych związanych z ww. procesem, a w szczególności z obowiązkiem dostarczania niektórych dokumentów wraz z wnioskiem o przyznanie płatności.

Ponadto, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) w ramach aplikacji eWniosekPlus na bieżąco stara się usprawniać proces wypełniania wniosków poprzez m.in. poprawę ergonomii oraz dostosowując funkcjonalności aplikacji do zgłaszanych potrzeb.

Jakie ułatwienie wprowadzi rząd, aby odbudować produkcję zwierzęcą, szczególnie trzody chlewnej?

Informuję, iż obecnie, zarówno na poziomie krajowym jak i unijnym, nie ma przepisów ani nie są prowadzone dyskusje nad wprowadzeniem przepisów, które nakazywałyby

rolnikom ograniczanie chowu i hodowli zwierząt. Przeciwnie, mając na uwadze szczególne trudności, których doświadczają rolnicy utrzymujący zwierzęta, Polska kontynuuje wsparcie związane z produkcją do zwierząt. Wsparcie to jest realizowane we wszystkich dopuszczonych przepisami Unii Europejskiej sektorach, tj. wołowiny i cielęciny (płatność do bydła), mleka i przetworów mlecznych (płatność do krów), mięsa baraniego i mięsa koziego (płatność do owiec i płatność do kóz). Ogółem w latach 2024-2027 na wsparcie związane do zwierząt w ramach czterech ww. płatności Polska zamierza przeznaczyć ok. 1,37 mld EUR (w tym ok. 714,3 mln EUR na płatność do bydła, ok. 631,7 mln EUR na płatność do krów, ok. 19,4 mln EUR na płatność do owiec oraz ok. 1,1 mln EUR na płatność do kóz).

Rolnicy mogą także otrzymać wsparcie do produkcji zwierzęcej w ramach ekoschematu „Dobrostan zwierząt” (ok. 281 mln EUR/rok, średnia z lat 2024-2026) i w ramach interwencji „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie” (ok. 22 mln EUR/rok, średnia z lat 2024-2026). Ten kierunek produkcji jest także wspierany pośrednio poprzez wsparcie do ekstensywnego użytkowania trwałych użytków zielonych (ekoschemat: „Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi”, praktyka „Ekstensywne użytkowanie trwałych użytków zielonych (TUZ) z obsadą zwierząt”).

Dodatkowo, informuję, że płatności do produkcji zwierzęcej mają charakter powszechny - są skierowane do wszystkich hodowców bydła, owiec i kóz w całym kraju i do wszystkich ras. Płatności przysługują na sztukę zwierzęcia, a nie do DJP. Tylko w ramach niektórych płatności bezpośrednich stosowane są limity powierzchni, przy czym limit 300 ha występuje jedynie w przypadku płatności redystrybucyjnej (płatność przysługuje, jeżeli łączna powierzchnia gruntów będących w posiadaniu rolnika wynosi co najmniej 1 ha i nie przekracza 300 ha, do powierzchni gruntów nie większej niż 30 ha). Dlatego nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że wsparcie do produkcji roślinnej przysługuje do pierwszych 300 ha.

Ponadto, informuję, iż chów i hodowla zwierząt gospodarskich była i jest wspierana w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz interwencjach w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 poprzez działania związane m.in. ze wsparciem inwestycji, grup producentów oraz wsparcie postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej.

W odniesieniu do wsparcia hodowli zwierząt gospodarskich, rozumianej, jako zespół zabiegów zmierzających do poprawienia założeń dziedzicznych (genotypu) zwierząt gospodarskich, w zakres których wchodzi ocena wartości użytkowej i ocena genetyczna zwierząt gospodarskich, selekcja i dobór osobników do kojarzenia informuję, że w ramach wsparcia rolnictwa w ustawie budżetowej na 2024 r. przewidywana jest kwota 80,8 mln zł na postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej. Środki te są przeznaczone na dofinansowanie kosztów postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej udzielane w formie dotacji przedmiotowej na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁸. Niniejsze rozporządzenie określa szczegółowy sposób i tryb udzielania dotacji, stawki dotacji oraz beneficjentów którymi są m.in.: podmioty uprawnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia ksiąg hodowlanych oraz oceny wartości użytkowej i oceny genetycznej zwierząt, które świadczą subsydiowane usługi na rzecz hodowców będących mikroprzedsiębiorcami albo małymi lub średnimi przedsiębiorcami, tj. hodowców bydła, świń, koni, owiec, kóz, alpак lub drobiu.

Dzięki tak ukierunkowanemu wsparciu hodowcy zwierząt gospodarskich uzyskują dostęp do subsydiowanych usług polegających na prowadzeniu ksiąg hodowlanych oraz oceny wartości użytkowej zwierząt, a programy hodowlane są realizowane w oparciu o dokładne parametry opisujące ich zwierzęta hodowlane.

Jaki jest stan pomocy suszowej za 2023 rok oraz pomocy wojennej dla gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą?

Informuję, że w zakresie wsparcia, z którego mogą skorzystać rolnicy w ramach chowu i hodowli zwierząt, należy podkreślić kilka głównych kierunków wsparcia. Producenci rolni, w tym producenci zajmujący się chowem i hodowlą zwierząt, mogą skorzystać z dopłat do oprocentowania kredytów m.in. na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej.

Kwota kredytu nie może przekroczyć:

⁸ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. z 2015 r., poz. 1170).

- a) 80% wartości nakładów inwestycyjnych i wynosić więcej niż 5 mln zł, w przypadku inwestycji realizowanych w gospodarstwie rolnym,
- b) 70% wartości nakładów inwestycyjnych i wynosić więcej niż 8 mln zł w przypadku inwestycji realizowanych w dziale specjalnym produkcji rolnej.

Kredyty udzielane są przez banki współpracujące z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Oprocentowanie kredytu na realizację inwestycji jest zmienne i nie może wynosić więcej niż stopa referencyjna WIBOR 3M powiększona o nie więcej niż 2,5 punktu procentowego. Oprocentowanie należne bankowi jest płacone przez kredytobiorcę w wysokości 0,67 oprocentowania płaconego bankowi, jednak nie mniej niż 3%, natomiast Agencja - w pozostałej części.

Ponadto, w celu poprawy płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy producenci rolni mogą ubiegać się o kredyty na utrzymanie płynności finansowej (linia UP), przy czym kredyty te zgodnie z obowiązującymi przepisami mogą być udzielane nie później niż do dnia 30 czerwca 2024 r. Pomoc polega na stosowaniu dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielonych producentowi rolnemu na uregulowanie zobowiązań finansowych związanych z prowadzeniem działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym oraz ponoszenie przez producentów rolnych bieżących nakładów przyczyniających się do poprawy płynności finansowej. Kredytowaniem może być objęta produkcja rolna prowadzona w ramach działalności wymienionych w „Wykaz działalności w zakresie rolnictwa, przetwórstwa produktów rolnych, przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków lub w zakresie rybactwa śródlądowego”, m.in. chów i hodowla zwierząt.

Kwota kredytów udzielonych producentowi rolnemu nie może przekroczyć kwoty:

- 100 000 zł – gdy producent rolny prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym o powierzchni nie większej niż 50 ha użytków rolnych;
- 200 000 zł – gdy producent rolny prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym o powierzchni powyżej 50 ha i nie większej niż 100 ha użytków rolnych;

- 400 000 zł – gdy producent rolny prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym o powierzchni powyżej 100 ha użytków rolnych.

Oprocentowanie należne bankowi płacone przez kredytobiorcę wynosi 2%.

Na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁹ producenci rolni mogą ubiegać się o udzielenie pomocy finansowej do zakupu buhaja. Dotacja przysługuje producentowi rolnemu, który zakupił w roku złożenia wniosku o udzielenie pomocy lub w roku poprzedzającym rok złożenia takiego wniosku co najmniej jednego czystorasowego buhaja rasy mięsnej w wieku powyżej 13 miesięcy, dla którego wystawiono świadectwo zootechniczne, o którym mowa w art. 30 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1012 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie zootechnicznych i genealogicznych warunków dotyczących hodowli zwierząt hodowlanych czystorasowych i mieszańców świni, handlu nimi i wprowadzania ich na terytorium Unii oraz handlu ich materiałem biologicznym wykorzystywanym do rozrodu i jego wprowadzania na terytorium Unii oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 652/2014, dyrektywy Rady 89/608/EWG i 90/425/EWG i uchylającego niektóre akty w dziedzinie hodowli zwierząt (Dz. Urz. UE L 171 z 29.06.2016, str. 66, z późn. zm.353). Pomocą może zostać objęty zakup buhaja od 2024 r.

Pomoc ma charakter pomocy de minimis w rolnictwie i udzielana będzie zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1408/2013 oraz przepisami o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej. Wysokość pomocy ustala się jako iloczyn kwoty 5000 zł i liczby zakupionych buhajów nie większej niż iloraz średniej liczby krów w gospodarstwie i liczby 30. Wniosek można złożyć w biurze powiatowym ARiMR najpóźniej do 30 listopada danego roku, na właściwym formularzu udostępnionym wkrótce przez Agencję na jej stronie internetowej.

⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 187, z późn. zm.);

Natomiast producenci trzody chlewnej mogą zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 187, z późn. zm.) ubiegać się o w wsparcie w postaci pomocy na refundację wydatków poniesionych na działania związane z bioasekuracją.

Pomoc jest udzielana na:

- zakup mat dezynfekcyjnych;
- zakup sprzętu do wykonania zabiegów dezynfekcyjnych, dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych oraz produktów biobójczych, środków dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych;
- zakup odzieży ochronnej i obuwia ochronnego;
- zabezpieczenie budynków, w których są utrzymywane świnie, przed dostępem zwierząt domowych;
- przebudowę lub remont pomieszczeń w celu utrzymywania świń w gospodarstwie w odrębnych, zamkniętych pomieszczeniach mających oddzielne wejścia oraz niemających bezpośredniego przejścia do innych pomieszczeń, w których są utrzymywane inne zwierzęta kopytne - w przypadku gospodarstwa, w którym utrzymuje się średniorocznie nie więcej niż 50 sztuk świń (dodany w 2022 r.).

Pomoc ma charakter pomocy de minimis w rolnictwie.

Termin składania wniosków w danym roku kalendarzowym minister właściwy do spraw rolnictwa ogłasza na stronie internetowej najpóźniej 14 dni przed dniem rozpoczęcia terminu składania tych wniosków.

Producenci rolni mogą również skorzystać z pomocy na finansowanie lub dofinansowanie kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie, ponoszonych przez producenta rolnego prowadzącego gospodarstwo rolne lub dział specjalny produkcji rolnej, będącego mikroprzedsiębiorcą, małym albo średnim przedsiębiorcą w rozumieniu załącznika nr 1 do rozporządzenia 2022/2472.

Pomoc udzielana jest do wysokości:

- 100% kosztów zbioru i transportu każdej sztuki padłego zwierzęcia gospodarskiego z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie;
- 100% kosztów unieszkodliwienia każdej sztuki padłego zwierzęcia gospodarskiego z gatunku bydło, owce lub kozy, podlegającej badaniu w kierunku zakaźnych encefalopatii zwierząt (TSE) zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającego zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii (Dz.Urz. WE L 147 z 31.05.2001, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 32, str. 289);
- 75% kosztów unieszkodliwienia każdej sztuki padłego zwierzęcia gospodarskiego z gatunku bydło, owce lub kozy, niepodlegającej badaniu w kierunku zakaźnych encefalopatii zwierząt (TSE) zgodnie z przepisami rozporządzenia wymienionego w pkt 2, lub z gatunku świnie lub konie.

Kwota jaką ewentualnie będą zobowiązani zapłacić rolnicy zależy od wieku i gatunku padłego zwierzęcia. Pomoc udzielana jest za pośrednictwem podmiotów utylizacyjnych.

Odnosząc się do kwestii aplikacji suszowej, informuję, że zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa publiczna aplikacja „zgłoś szkodę rolniczą” służy wyłącznie do szacowania strat spowodowanych przez suszę w produkcji rolnej w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2019 r. poz. 477). Sposób szacowania suszy oraz algorytm jej obliczania za pośrednictwem aplikacji publicznej są zgodne z przepisami § 13zdz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, co oznacza, że pomoc przyznawana jest w przypadku wystąpienia szkód powstałych w wyniku suszy w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. W 2023 r. producent rolny mógł złożyć wniosek w aplikacji o oszacowanie szkód powstałych w wyniku suszy do dnia 17 listopada 2023 roku. Termin

ten był dwukrotnie wydłużony (od pierwotnie przewidzianego 15 października), aby wszyscy zainteresowani producenci rolni mogli złożyć wniosek o oszacowanie szkód. Przedmiotowy wniosek producent rolny był zobowiązany opatrzyć podpisem zaufanym. Tylko skuteczne podpisanie Profilem Zaufanym wniosku uruchamiało w aplikacji proces szacowania strat suszy w gospodarstwie rolnym zakończony wytworzeniem dokumentu o nazwie kalkulacja lub protokół, który można pobrać logując się również Profilem Zaufanym w aplikacji. W 2023 r. ok. 290 tys. producentów rolnych otrzymało protokół lub kalkulację oszacowania szkód, co potwierdza skuteczne działanie aplikacji. Ponadto należy zauważyć, że prawidłowość działania aplikacji „Zgłoś szkodę rolniczą” potwierdzają wyniki wstępnego szacunku produkcji głównych upraw rolnych i ogrodniczych w 2023 r. opracowanego przez Główny Urząd Statystyczny. Producenci rolni, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane wystąpieniem w 2023 r. niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w wysokości powyżej 30% średniej rocznej produkcji roślinnej, mogli składać wnioski o pomoc w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od 29 lutego do 15 marca 2024 r. Obecnie trwa wydawanie decyzji i wypłata pomocy dla producentów rolnych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Do 29 kwietnia 2024 r. zarejestrowano ponad 133 tys. wniosków, a na konta 66,6 tys. rolników trafiło ponad 499 mln zł.

Przedstawiając powyższe informuję, że corocznie wprowadzane są w aplikacji „Zgłoś szkodę rolniczą” zmiany mające na celu usprawnienie jej działania i spowodowanie, aby była jak najbardziej przyjazna dla użytkowników.

Z wyrazami szacunku

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – Departament Spraw Parlamentarnych